

9^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΛΑΤΩΝ, Πολιτεία 518b-519a

Δεῖ δὴ, εἶπον, ἡμᾶς τοιόνδε νομίσαι περὶ αὐτῶν, εἰ ταῦτ' ἀληθῆ· τὴν παιδείαν οὐχ οἶαν τινὲς ἐπαγγελλόμενοι φασιν εἶναι τοιαύτην καὶ εἶναι. Φασὶ δέ που οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ ἐπιστήμης σφεῖς ἐντιθέναί, οἷον τυφλοῖς ὀφθαλμοῖς ὄψιν ἐντιθέντες. Φασὶ γὰρ οὖν, ἔφη.

Ὁ δέ γε νῦν λόγος, ἦν δ' ἐγώ, σημαίνει ταύτην τὴν ἐνοῦσαν ἐκάστου δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει ἕκαστος, οἷον εἰ ὄμμα μὴ δυνατὸν ἦν ἄλλως ἢ σὺν ὅλῳ τῷ σώματι στρέφειν πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους, οὕτω σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ ἐκ τοῦ γιγνομένου περιεκτέον εἶναι, ἕως ἂν εἰς τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον δυνατὴ γένηται ἀνασχέσθαι θεωμένη· τοῦτο δ' εἶναι φαμεν τὰγαθόν. Ἦ γάρ; Ναί.

Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστά τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι. Ἔοικεν γάρ, ἔφη.

Αἱ μὲν τοίνυν ἄλλαι ἀρεταὶ καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν ἐγγύς τι εἶναι τῶν τοῦ σώματος—τῷ ὄντι γὰρ οὐκ ἐνούσαι πρότερον ὕστερον ἐμποιεῖσθαι ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν—ἡ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὔσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλυσιν, ὑπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὐτὸ καὶ βλαβερόν γίγνεται.

Α. Να ελέγξετε την ορθότητα των παρακάτω φράσεων σύμφωνα με το νόημα του κειμένου.

1. Ο Σωκράτης απορρίπτει τις αντιλήψεις που υπάρχουν για την παιδεία.
2. Ο Σωκράτης υποστηρίζει πως οι άνθρωποι έχουν στο μυαλό τους τα απαραίτητα εργαλεία που θα οδηγήσουν στη γνώση.
3. Το αγαθό είναι το ον και το πιο φωτεινό από το ον.
4. Η παιδεία είναι η τέχνη της μεταστροφής της ψυχής στο αγαθό.
5. Με την παιδεία η ψυχή αποκτά τη δύναμη να μετακινείται από την περιοχή του γίνεσθαι.
6. Οι αρετές της ψυχής διαφέρουν στον τρόπο απόκτησης από τις αρετές του σώματος.
7. Ο εθισμός και η εξάσκηση είναι γενεσιουργοί αιτίες των αρετών της ψυχής.
8. Η αρετή της φρόνησης διαφέρει από τις αρετές της ψυχής.
9. Οι ψυχικές δυνάμεις του ανθρώπου υπηρετούν πάντα το καλό και το ωφέλιμο.

10. Οι απαντήσεις του Γλαύκωνα στον Σωκράτη αποκλιμακώνονται ως προς τη βεβαιότητα που παρουσιάζουν.

B. Να επιλέξετε την απάντηση που συμπληρώνει σωστά τη θεματική πρόταση που σας δίνεται.

1. Η έννοια της σωκρατικής παιδείας βρίσκεται

α) στην εκούσια και προσωπική επιλογή των γνωστικών αντικειμένων από τον κάθε άνθρωπο

β) στην καθυπόταξη των άλογων δυνάμεων της ψυχής

γ) στην οικειοποίηση γνώσεων που η ψυχή αγνοεί.

2. Το πρόβλημα της παιδείας είναι κεντρικό θέμα της πολιτικής φιλοσοφίας του Πλάτωνα γιατί

α) επιζητεί να διασφαλίσει την αρετή της δικαιοσύνης σε όλους τους πολίτες και ειδικά στους ηγέτες

β) ενδιαφέρεται αποκλειστικά για το εκπαιδευτικό σύστημα των φυλάκων

γ) αναζητά τη βέλτιστη διαπαιδαγώγηση των ηγετών.

3. Η ύψιστη μορφή γνώσης στο πλατωνικό σύστημα διαπαιδαγώγησης επιτυγχάνεται

α) με την καλλιέργεια της εικαστικής ευαισθησίας

β) με τη σπουδή των μαθηματικών επιστημών

γ) με τη μελέτη της διαλεκτικής.

4. Ο Πλάτωνας ονομάζει συμβολικά *ανάμνησιν*

α) τη γνωστική διαδικασία που στηρίζεται στην ανακάλυψη και παραγωγή των πληροφοριών από τον ίδιο τον άνθρωπο

β) τη γνωστική διαδικασία που στηρίζεται στις πληροφορίες που λαμβάνει ο άνθρωπος από εξωγενείς παράγοντες

γ) και τα δύο είδη των γνωστικών διαδικασιών.

5. Ποιο από τα επόμενα αποδίδει την έννοια του πλατωνικού *ὄντος*;

α) τα αισθητά αντικείμενα

β) οι Ιδέες

γ) οι ψευδαισθήσεις.

6. Η περιαγωγή έχει φιλοσοφικό χαρακτήρα γιατί δείχνει πως

- α) η γνώση και η παιδεία οφείλουν να έχουν καθολικό χαρακτήρα
- β) η γνώση και η παιδεία στοχεύει σε ένα επιμέρους γνωστικό αντικείμενο, τη θέαση του αγαθού
- γ) η γνώση και η παιδεία αποτελεί αντικείμενο μελέτης των φιλοσόφων.

7. ή δὲ τοῦ φρονῆσαι: ποια πληροφορία δεν ανταποκρίνεται στο περιεχόμενο της αρετής της φρόνησης;

- α) δημιουργείται μέσω του εθισμού και της άσκησης
- β) αποτελεί ένα εσωτερικό δεδομένο
- γ) αποτελεί διανοητική ικανότητα.

8. Η διαφορά παιδείας και εκπαίδευσης έγκειται στο ότι

- α) η παιδεία καλλιεργεί τις πνευματικές δεξιότητες ενώ η εκπαίδευση αφορά τις γενικές γνώσεις
- β) η παιδεία στοχεύει στη διαμόρφωση ηθικού χαρακτήρα ενώ η εκπαίδευση στην εμπέδωση πρακτικών γνώσεων
- γ) η παιδεία έχει καθολικό χαρακτήρα ενώ η εκπαίδευση αφορά επιμέρους γνωστικά αντικείμενα.

9. Η μεταστροφή της ψυχής που επιζητεί ο Πλάτων επιτυγχάνεται

- α) με τη συμβολή της σωφροσύνης
- β) με τη συμβολή της φρόνησης
- γ) με τη συμβολή της εκπαίδευσης.

10. «έπαγγελλόμενοι τινες»: Η αντίρρηση του Σωκράτη προς τους σοφιστές έγκειται στο ότι

- α) οι σοφιστές λάμβαναν χρήματα για το έργο τους
- β) οι σοφιστές δίδασκαν γνώσεις ρητορικής, πολιτικής και άλλες
- γ) και τα δύο προηγούμενα.

11. Ο Σωκράτης εκφράζει τη θέση του με αποφαστική διατύπωση

- α) στην πρώτη παράγραφο του κειμένου
- β) στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου
- γ) στην τρίτη παράγραφο του κειμένου.

12. Για να δείξει ο Σωκράτης πως η γνώση και η επιστήμη γεννιούνται μέσα στον άνθρωπο χρησιμοποιεί

- α) παρομοίωση
- β) αναλογία
- γ) μεταφορά.

13. Η βιωματική σχέση του ανθρώπου με το γνωστικό αντικείμενο αποδεικνύεται με τη χρήση του ρηματικού τύπου

- α) στρέφειν
- β) ανασχέσθαι
- γ) θεωμένη

14. ὡς ῥᾶσά τε καὶ ἀνυσιμώτατα: Τα δύο επιρρήματα αναφέρονται

- α) στον τρόπο με τον οποίο πρέπει να επιδιώκεται η παιδεία
- β) στον τρόπο με τον οποίο πρέπει να γίνει η μεταστροφή της ψυχής
- γ) στον τρόπο με τον οποίο η ψυχή θα αποκτήσει τη δυνατότητα της γνώσης

15. πρὸς τὸ φανὸν ἐκ τοῦ σκοτώδους: Η αντίθεση φως – σκοτάδι υποδηλώνει την αντιστοιχία

- α) φῶς πυρός - ἥλιος
- β) ἥλιος - Ἀγαθόν
- γ) και τα δύο προηγούμενα

16. Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου ο βιωματικός χαρακτήρας της γνώσης αισθητοποιείται

- α) με τον υποθετικό λόγο «εἰ ταῦτ' ἀληθῆ»
- β) με την τετραπλή επανάληψη της πρόθεσης «ἐν»
- γ) με τη χρήση του παραβολικού «οἶον».

17. σημαίνει: η επιλογή του ρήματος δεν χρησιμοποιείται

α) για να δώσει έτοιμη γνώση για το πώς πρέπει να λειτουργεί η παιδεία

β) για να δείξει τη γνωστική διαδικασία που προϋποθέτει τη συμμετοχή του ίδιου του ατόμου

γ) με φιλοσοφικά αυστηρό τρόπο.

18. Η αρετή που επηρεάζεται από την περιαγωγή ανήκει

α) στο λογιστικό μέρος της ψυχής

β) στο θυμοειδές μέρος της ψυχής

γ) στο επιθυμητικό μέρος της ψυχής.

19. Στον ορισμό της παιδείας που δίνει ο Σωκράτης υπογραμμίζεται

α) η ανάγκη για προσφορά έτοιμης γνώσης

β) η ανάγκη να θεαθεί η ψυχή τα σωστά γνωστικά αντικείμενα

γ) η ανάγκη να δημιουργηθεί στην ψυχή η δυνατότητα της γνώσης.

20. Να αντιστοιχίσετε τα χωρία της στήλης Α με τη φιλοσοφική ερμηνεία της στήλης Β.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. <i>σὺν ὅλῃ τῇ ψυχῇ</i>	α. Η ιδέα του Αγαθού
2. <i>ἐκ τοῦ γιγνομένου</i>	β. Ολιστική προσέγγιση
3. <i>τὸ ὄν καὶ τοῦ ὄντος τὸ φανότατον</i>	γ. Σύζευξη ὅλων των γνωστικῶν δυνατοτήτων
4. <i>θεωμένη</i>	δ. Πρόσκαιρο και μεταβαλλόμενο